

Pedagoginės

Aktualijos

Piličiausko

Akimis

Nr. 36

VDC – Vaikų dienos centras... Pageidautina, kad jis kuo greičiau taptų Vaikų dvasingumo centru... Linkėtina, kad kiekvieno vaiko (ir, suprantama, jo tėvų...) svajonė – bent savaitę laiko pabuvoti tokiam VDC!- taptų praktine galimybe...

VGN – Vaikų globos namai... Linkėtina, kad jie Tautos sąmonėje kuo greičiau taptų Vals-tybės gėdos namais... Kad kiekvieno vaiko troškimas ištrūkti iš šių VGN – ir turėti Tė-vus!- taptų praktine realybe...

Laiko trukmė, kol šie linkėjimai taps tikrove, yra atvirkščiai proporcinga Tautos IQ.

2009 m. vasario 1 d.

PAPA-36

Didžioji metų nesėkmė – tai bandymas priminti Gerb. Skaitytojui visiškai šviežią, bet, deja, gėdingą Tautos istorijos puslapį, kurį kažkas pavadino Juoduoju penktadieniu. Galėtume rasti jam ir kitų vardų. Pavyzdžiui, žinant, kad jis yra šalia Sausio 13-osios – *Laisvės gynėjų dienos*, tai šiam kalendoriaus lapeliui tiktų ir *Laisvės griovėjų* pavadinimas. Būtent iš šio gėdingo fakto išsirutuliojo ir *Linkėjimo* turinys: tik Tu, mielas kolega Mokytojau, gali esmingai padėti Lietuvos Valstybei ir jos žmonėms, kad šie laikinų materialinių sunkumų nepaverstų asmeninėmis dramomis ir valstybinėmis tragedijomis. Straipsnyje atkreipiamas dėmesys tik į vieną priežastį, vedusią (ir tebevedančią!) Lietuvos žmones į šį istorijos akligatvį. Tai jėga, kuri aplink skleidžia kanalizacinį turinį ir pati juo minta...

Aktualijų skyrelyje talpinama publikacija Tai, ko siekiame, jau turime, arba Nešturmukime pilies, nes jos vartai atviri. Ją išprovokavo, viena vertus, šalies mokytojų reakcija į pirmąjį Ministro žygdarbį (taip kolegos pavadino ilgai lauktą popierizmo kalnų Mokykloje naikinimą) ir, antra vertus, mokytojų siūlymai, ką artimiausioje ateityje reikėtų koreguoti, t.y., į ką naujasis švietimo ministerijos vadovas turėtų kreipti savo komandos veiksmus. Tačiau, pasirodo, kad šios geranoriškos rekomendacijos neturi perspektyvos, nes jos savo esme ir teisiniu lygiu... Bet apie tai siūlyčiau paskaityti, galvojant apie vieną „smulkmeną“ – iš kur „gausime“ *pilietiško, atsakomybės, pareigos supratimo*...

Rubrikoje *Praktikumai* kaip visada pateikiama L.Navickienės pedagoginės patirties dovana klasės auklėtojui. Šį kartą ji parinko 3.1.4. temą: Pagarba savo tautai ir jos žmonėms, kurios įgyvendinimui tradiciškai naudojama meno kūrinių (L. Navickienė, apsakymas „Taip buvo“ ir S. Karalienės dailės kūrinio „Dviese“ reprodukcijos) integracija. Beje, su šiuo Praktikumumu sietina kita PAPA-36 rubrika *Dalijamės patirtimi*. Čia Veliuonos Antano ir Jono Juškų vidurinės mokyklos socialinė pedagogė Ramutė Matijošaitienė straipsnyje Tik Grožis ir Gėris gali išgelbėti pasaulį pasakoja apie neseniai šioje mokykloje organizuotus renginius.

Visuomeninės organizacijos „Gelbėkit Vaikus“ Generalinė sekretorė Rasa Dičpetrienė straipsnyje „Augink atsakingai“ – kaip užauginti naują kuriančią kartą? supažindina su šios institucijos 2009 m. ketinimais - išplėtoti nacionalinį žmonių ir priemonių tinklą, kuris teiktų edukacinį ir konsultacinį turinį tėvams, pedagogams, socialiniams darbuotojams. Tuo tikslu numatoma šiems ugdytojams rengti specialius seminarus, tobulinant jų gebėjimus puoselėti mokinių dvasingumą, dorines vertybes ir jausmus.

Skyrelyje *Padiskutuokime* gerb. Skaitytojas nukeliamas į paradoksų pasaulį, kuriame išryškėja skaudžios šių dienų Pedagogikos mokslo ir Mokytojo praktiko sąveikos pasekmės... Publikacijoje, pavadintoje Paradoksai: laineris nepakyla, o tuščia statinė skraido... plėtojama nuomonė, kad šiandien pedagogikos teoretikai ir mokytojai praktikai vaikšto tuo pačiu keliu, bet priešingomis kryptimis.

Nuoširdžiai –

Albertas

2009 m. vasario 1 d.

DIDŽIOJI METŲ NESĖKMĖ

Gerb. Skaitytojau, Mielas Kolega,

sutikime, dar visai neseniai būdavo malonu vartyti Sausio mėnesio kalendoriaus lapelius. Mat jame aptikdavome datą, kuri, nors ir krauju apšlakstyta, bet primindavo tautos vienybės galią... Ne fizinę jos stiprybę, o dvasinę jėgą, prieš kurią aną naktį negalėjo atsilaukiyti žvangantys plieno vikšrai... Šios galios suvokimas dažno tautiečio sieloje pažadindavo didvyriškumo jausmą... (Pasakoji, būdavo, šeštokėliams apie tas tautos vienybės galią liudijančias akimirkas, o jie negali patikėti: „negi tikrai prieš tankai bijojo beginklių žmonių?“) Dažnas bent jau pagalvodavome: tokie mes, lietuviai, esame... Drąsūs... „Kiek rovē - neišrovė, Kiek skynė - nenuskynė. Todėl, kad tu - šventovė, Todėl, kad tu - Tėvynė!“

Tikėtina, TĄ datą kasmet paminėdavo ir ne viena užsienio radijo stotis, kitos masmedijos priemonės. Ir nebe pagrindo: vieningi lietuviai plikomis rankomis išsivadavo iš galingos meškos letenų... Civilizuotas pasaulis ne tik žavėdavosi mūsų drąsa, vienybe, sutelktumu... Tikėtina, jie mums ir pavydėdavo šių pilietiškumą liudijančių Tautos būdo bruožų... Juk Sausio 13-ąją mes dainuodami apgynėme Lietuvos Širdį - šalies Parlamentą...

Kodėl, paklausite, didžioji dauguma veiksmažodžių skaitytame tekste pateikiami būtuojų dažniniu laiku? - Todėl, kad tiek lietuvių identitetas, tiek Tautos įvaizdis civilizuoto pasaulio sąmonėje netikėtai tapo subjaurotas,- subjaurotas taip, kad jokiais *Fairy* priemonėmis jo nenuplausi. Ne, Sausio 13-osios reikšmė Lietuvos (o ir Visuotinės!) istorijos puslapiuose nesumažės,- pasikeis požiūris į Tautą ir jos dabartinius žmones. Dažnas pagalvos: „Menkystos! Badu dar niekas nemiršta, o jau revoliucijas kelia!“ Ir nemanau, kad kas nors mums linkėtų, pavyzdžiui, Somalio tragedijos, kur nuo 1991 metų badas pareikalavo apie milijono somaliečių mirčių. Mūsų nelaimė kita. Pateiksiu tik vieną argumentą.

Dešimtmetį iki pastarosios krizės BVP Lietuvoje kasmet augo, nedarbas mažėjo, o vidutinis uždarbis pakilo beveik dvigubai... Tačiau 56% tautiečių dar iki sunkmečio pradžios teigė, kad per pastaruosius penkerius metus ekonominė situacija pablogėjo¹. Kur tokių „nacionalinių lietuviško charakterio ypatumų“ priežastys? - Vėlgi paminėsiu tik vieną, kuri pastarųjų metų PAPA numeriuose² būdavo reguliariai akcentuojama rubrikoje „Žiniasklaida - pagrindinė šių dienų asmenybės auklėtoja“. Būtent ji, akcentuodama ir nuolat skleisdama blogio - prievartos, smurto, žudymų ir savižudybių scenas, tautiečių sąmonėje sumodeliavo *nepatikėjimo* savimi ir artimu, valstybe ir bendruomene jausmą. Šis netikrumas tapo visa apimančia emocija, kuri, lyg piktybinis auglys, apraizgė visas mūsų būties sferas: tapome pikti, pagiežingi, pavydūs, kerštaujuojantys, įtarūs... Kitais žodžiais, kasdienių pastangų dėka žiniasklaida tautietį įtikino - „Lietuvoje gyventi labai blogai!“³ Jau vien dėl

¹ Žr.: G. Chomentauskas, D. Pūras. Lietuvos susinaikinimo fenomenas // <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=20045680>

² Žr. S. Karalienės publikacijas.

³ Šalies vedantieji dienraščiai, lyginant jų publikacijų pirmuosiuose puslapiuose turinį su Amerikos, Anglijos ir Lenkijos spauda, dešimt kartų daugiau dėmesio skiria blogio populiarinimui (žr. 1 išnašą). Ir ne vien dienraščiai. Štai, pavyzdžiui, tokiomis svarbiausiomis žiniomis Nacionalinis transliuotojas visą parą (2008 06 25) „maitino“ radijo klausytojus ir žiūrovus: Neringos savivaldybė tvirtina neteisėtas statybas...; Klaipėdos vyr. prokuroras traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už turto prievartavimą...; LRS komisija pritarė patenkinti Generalinės prokuratūros prašymą traukti baudžiamojon atsakomybėn buvusį Seimo pirmininką Viktorą Muntianą... Ir taip, galima sakyti, kasdien - nuo ankstauro ryto iki ... ankstauro ryto. Žinodamas tokią socialinę šalies situaciją, nuoširdžiai stebiesi (ir, suprantama, džiaugiesi): kodėl iš šio, atleiskite, „durnių laivo“ dar neišsilakstė visi jo keleiviai?

šios priežasties tūlą lietuvių galima suprasti ir pateisinti: jeigu aplink mane smurtas, žudymai ir savižudybės, tai – „ne iš gero“, tai reiškia – blogai... Todėl galima ir tokia įžvalga: jeigu nesikeis pagrindinės auklėtojos – žiniasklaidos vertybinės nuostatos ir skleidžiamos informacijos prioritetai, tai visiškai nesvarbu, kokia situacija bus šalyje – krizė ar ekonominis pakilimas – *tautiečiui vis tiek bus blogai*... Na, o jeigu *taip*, tai tik pranešk jam, kur rytoj rengiama demonstracija ir langų daužymas, ir jis atvyks kupinas pykčio, keršto, neapykantos⁴...

□ □ □

... Dvi Sausio mėnesio dienos, kalendoriuje esančios viena greta kitos. Tačiau kokia tarp jų vertybinė praraja! Koks idėjų ir idealų kontrastas! 13-ją dieną gynėme išsvajotą Laisvę, Nepriklausomybę, Valstybingumą! Rankomis apglėbėme Lietuvos Parlamentą – tai, ką gal būt tik svajonėse puoselėjo mūsų tėvai ir seneliai, protėviai ir Didieji kunigaikščiai. Pagrįstai šią dieną įvardijome – *Laisvės Gynėjų diena*.

O kaip pavadinsime greta jos kalendoriuje esančią sausio 16-ąją, kai draskėme, daužėme, laužėme tai, ką patys du dešimtmečius kūrėme, statėme, puoselėjome? Gal tas, nuotraukoje užfiksuotas „ambalas“ su ilgu basliu rankose, ar paauglys, metantis grindinio akmenis į Seimo langus, jaučia alkį, nepriteklių? Gal jį bankrutuoti verčia nepakeliami mokesčiai ar PVM? – Vargu. Jis jaučia pagiežą, pyktį ir neapykantą viskam, kas jį supa. Šių būsenų apsėstas jis pastoviai gyvena,- valgo, miega, keliauja, nes jomis pilietį „prifarširavo“ žiniasklaida... Todėl labai tikėtina, kad ir šį kartą prie Parlamento jį atvedė ne badas ar nepritekliai, o gyvuliškosios(!) savirealizacijos galimybė... Pasitaikė proga! *Occasio!* Tad gal šią dieną kalendoriuje pavadinsime Okazionalistų diena? Laisvės griovėjų diena? O gal – Purvasklaidos diena? Juk būtent didele dalimi pastaroji, kaip minėjau, suformavo šiuos antžmogius...

□ □ □

Pabaigoje leisiu sau pafantazuoti... Iš visų Lietuvos regionų į Vingio parką, kuriame Tauta jau sprendė esminius istorijos klausimus (o gal į būsimą Nacionalinį stadioną?) renkasi pulkai žmonių... Jų ryžtingi veidai liudija ketinimų rimtumą – teisti Lietuvos žiniasklaidos savininkus-magnatus, kurie asmeninės naudos („egoizmo kupros“) vedini dešimtmečiais žalojo (ir sužalojo!) *Tautos dvasią ir kūną, neįgaliaisiais padarė šimtus tūkstančių žmonių* – vaikų ir suaugusių, kurie taip ir nežino, ką reiškia žmogiškosios būties LAIMĖ, Gyvenimo tikslas ir prasmė... Sužaloti likimai šaukiasi teisingumo!

Išeitis? – Lyg numatydamas būsimą „Laisvės griovėjų dieną“, PAPA-35 numeryje siūliau steigti *Dvasios aristokratų klubą*, kurio misija galėtų būti tokia: *jokiu būdu neleisti, kad „reklamuojamoji“ ekonominė krizė taptų dvasine* – visuomenę paralyžiuojančia ir demoralizuojančia depresija. Ten pat pateikiau ir samprotavimus, *kaip gairinti žmonių sielose priblėsusį dvasingumą, pasitikėjimą, Viltį*... Galima būtų galvoti ir apie Agape centrų⁵ steigimą alkaniems ar badaujantiems šelpti (jeigu tokių atsirastų...). Visa tai būtų humaniška, kilnu, dvasinga... Visa tai telktų tautą, stiprintų jos dvasią.

O Linkėjimas? – Šį kartą jis tradiciškai adresuojamas Tau, mielas kolega Mokytojau: tik Tu gali esmingai padėti Tautai, Lietuvos Valstybei ir jos žmonėms, kad jie laikinų materia-

⁴ Čia sąmoningai neliečiu kitų visiškai galimų sausio 16-osios smurto proveržio priežasčių: „penktosios kolonos“, „sąmokslų teorijų“, „murzininkų“ etc., nes jaudina pedagoginis lietuviškojo charakterio ir jo auklėjimo aspektas.

⁵ Žr. PAPA-22 // Sveikinimas-Linkėjimas

linių sunkumų nepaverstų asmeninėmis dramomis ir valstybinėmis tragedijomis. Tikrai mūsų istorijos puslapiuose yra buvę kur kas baisesnių situacijų... Bet išgyvenome... Todėl, mielas Kolega, Tavo šiandieninė pagalba Tautos išlikimui yra unikali, nes ji yra Dvasinė; nes jos negali pakartoti nei bankininkai, nei politikai.

Ir netradicinis klausimas žiniasklaidai: *ar suvokiate, kad jūsų egzistencijos procesas yra vulgariai kenksmingas – gromuliuojate nuodus ir nuodijate Tautos sąmonę? Negi nematote, kad jūsų būtis yra labai primityvi – į aplinką skleidžiate kanalizacinį turinį ir patys juo mintate? – Tokį elgesį Žmogus vertintų gėdingu, o ŽMOGUI – nepakeliamai graužtą sąžinę.*

Nuoširdžiai

Albertas

2009 m. vasario 1 d.

Atgal

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Aktualija

TAI, KO SIEKIAME, JAU TURIME, arba NEŠTURMUOKIME PILIES, NES JOS VARTAI ATVIRI...

Pirmasis švietimo ir mokslo ministro siekis įgyvendinant Vyriausybės veiklos programos 2009-ųjų metų ketinimus sulaukė entuziastingo pedagoginės visuomenės palaikymo. Reikia sutikti: toks vertinimas šiais laikais – retenybė. „Dialogas“, patalpinęs keleto mokytojų nuomonę šiuo klausimu⁶, tokį konkrečių ir ilgai lauktų priemonių įteisinimą pavadino žygdarbiu. Nors pritarimo demonstracijų matyti neteko, nors palaikymo fanfarų nesigirdi, tačiau Ministrą su pirmąją jo pergale tikrai galime sveikinti.

Tačiau tautietis, kaip žinia, ilgai džiaugtis nemoka,- sulaukęs vienos „dovanos“, jis jau dairosi kitos: „Na, žinoma, gerai, kad popierių sumažės...“, bet jie mane nelabai ir vargino...; aš susitvarkydavau... Yra kur kas svarbesnių problemų...“ Kitais žodžiais, tautietis jau siūlo šturmuoti kitą tvirtovę. Dėl šios idėjos jam priekaištauti nedrįščiau, jeigu ne viena detalė... Tačiau

apie ją kiek vėliau. Pradėkime nuo pradžių...

Štai viena tokių („žygdarbių“ menkinančių ir naujų pergalių linkinčių) nuomonių, paimtų iš jau cituoto „Dialogo“:

*„Tiesą sakant, mane popieriai mokykloje nelabai jaudino. Kiek reikėdavo, tiek parašydavau. Tikrai ne tai yra ta didžioji problema mokyklose. Tai buvo lengviausia sureguliuoti. Parašei keletą įsakymų ir viskas. Ne popieriai trukdo ugdyimo procesui, **didžiausia problema – vaikų (paauglių) elgesys**. Suprantama, kad **valdžia net neįsivaizduoja, kaip šią problemą spręsti**. Iš suimtųjų riaušinininkų – pusė paaugliai, nepilnamečiai. Jei jie ramiai kelia ranką prieš valdžią, tai ką jie jau seniai daro su mokytojais? Ir nereikia demagogijos, esą jei nesusi-tvarkai – tai nedirbk mokytoja. Valdžia turi policiją ir ašarines dujas, o ką turime mes?*

Ministras išsprendė (?) lengviausią problemą. Bet ką darys ir ar ką nors darys su šia. Nepastebėjau, kad tai kam nors labai rūpėtų. Kas apsaugos mokytoją?“

Šioje vietoje norėčiau stabtelėti. Visiškai sutinku su pirmuoju mano paryškintu teiginiu ilgokos citatos tekste: taip, šiandienis vaikų elgesys mokykloje ir visuomenėje

⁶ „Tai skamba per gerai, kad būtų tiesa“; „Kas čia per stebuklai darosi „ant“ tos Lietuvos? Negi pagaliau galėsiu ramiai mokyt, o ne popierius gaminti?“; „Sunku patikėti, bet faktas“...(Dialogas, 2009 01 23).

yra viena didžiausių problemų. Tačiau antroji tezė kelia rimtų abejonių. Pirmiausia, kodėl valdžia turi išsivaizduoti problemos – kaip drausminti mokinius - sprendimo būdą? Sakykite, ar medikai išdrįstų klausti, t.y. kaltinti valdžią, kad ši neišsivaizduoja, kaip reikia gydyti ligonius? Todėl drįstu teigti: niekada nesulauksime tokio „žygdarbio“, kad Ministras parašytų įsakymą, įpareigojantį mokinius elgtis drausmingai. Tokį jo „pasyvumą ar abejingumą mokytojo būties aktualijoms“ pateisinčiau dėl kelių priežasčių. Kai kurias paminėsiu.

Kaip žinia, Mokykloje išsąmoninamos demokratinės elgsenos normos, suteikiančios piliečiui tam tikrą pasirinkimo laisvę. Pavyzdžiui, mokinys privalėtų stropiai mokytis, tačiau, sutikime, turime tūkstančius ugdytinių, kuriems ši reikalavimų kartelė kelia tik šypsena... Bet, kaip žinia, mes tokias menkas mokinio pastangas toleruojame. Ir ne vien dėl „krepšelio“. Kad tokia „šypsena“ išnyktų, privalome vaikui įrodyti jam teikiamų žinių ir gebėjimų svarbą, gyvenimiškąją reikšmę. Tai reiškia, mokymosi priekyje turi žengti auklėjimas, kuris gerokai amortizuotų prieštarą tarp reikalavimo (stropiai mokytis, pagarbiai elgtis) ir ... pareigos nevykdymo.

Būtent tokia mokinio elgesio taisyklių „interpretacija“ skiriasi nuo kareivinių tvarką reglamentuojančių įsakymų,- pastarieji neaptarinėjami, o tik vykdomi... Beje, mums išsigelbėjimu atrodantys įsakymai, reglamentuojantys stropų vaikų mokymąsi ir gerą jų elgesį, tiktų diktatūros aplinkoje, tačiau prie jos laikų visuomenė nenorės grįžti...⁷

⁷ Pasakojama, kaip naciai visuomeniniame transporte lengvai išgaudė „zuikius“: SS būrys netikėtai stotyje apsupa pravažiuojantį traukinį, „surenka“ bilietų neturinčius keleivius, išrikiuoja perone ir visų akivaizdoje „kas penktą sušaudo“... Kitą kartą kriterijus gali būti „kas trečia...“ Sako, efektas būdavęs didžiulis...

Ne mažiau reikšminga ir kita „detalė“. Jau dabar veikiantis Švietimo įstatymas, drįstu galvoti, tenkina daugelį kolegų pageidavimų. Pavyzdžiui, jo 46 straipsnis nurodo: mokinys *privalo* „2) stropiai mokytis, gerbti mokytojus ir kitus mokyklos bendruomenės narius“. Taigi, turime drausminantį dokumentą. Ir ne įsakymą, bet Įstatymą! O kas iš to?

Demokratinėje valstybėje įstatymų vykdymui būtina *pilietinis sąmoningumas, pareigos supratimas, atsakomybės jausmas...* O šios vertybės įgyjamos *auklėjimu*. Tačiau, kaip jau ne kartą esu minėjęs, auklėjimu mes vis dar nesidomime. Mums, kiek perfrazavus klasiką, svarbiausia mokymas, mokymas ir dar kartą mokymas, nes tik jis gali paruošti tautietį „konkurencingam gyvenimui“. Tas faktas, kad dešimtys tūkstančių mokinių, nepajėgiančių įvykdyti programų reikalavimų, apie tokį „konkurencingumą“ net nesvajoja, kad jie patenka į akivaizdų sociokultūrinį užribį, kol kas neįaudina nei valdininkų, nei juolab mokytojų...

Beje, drausminančio įsakymo (= žygdarbio), kurio norėtų kai kurie kolegos, nesulauksime dar ir todėl, kad... Netrukus įsitikinsite patys.

„Administracija šiuo metu dirba tik su popieriais, ir mokinių elgesio problemos gula tik ant mokytojų galvų. Jei būtų ministro įsakymas, kad iškilus mokinių elgesio problemoms administracija privalo jas spręsti ir apginti mokytoją, situacija šiek tiek keistųsi“.

Popierius nuo administracijos galvos būtų galima taip pat nuimti (tikėkime, kad tokiu žygdarbiu Ministras mus pamalonnins...), tačiau „apginti mokytoją nuo mokinių“ – vargu direktorius sugebėtų. Juk sunku net išsivaizduoti Mokyklos vadovą, kuris lyg gaisrininkas laksto po klases ir administracinėmis priemonėmis gesina tai šen, tai ten išplieskiančius gaisrus – mokinių ir mokytojų konfliktus. Nebent jis visą mokytojų bendruomenę pasuktų mokinių humanistinio *auklėjimo* keliu. Tokių malon-

nių pavyzdžių turime... (Taip drįstu teigti remdamasis gausiais susitikimais su mokyklų pedagogais, mokiniais ir jų tėvais.)

Taigi, įsakymo, įpareigojančio direktorių drausminti mokinius, taip pat, manyčiau, beviltiška laukti. Beviltiška dar ir todėl, kad vadovo atsakomybę taip pat aiškiai reglamentuoja Įstatymo raidė ir dvasia. Juk 61 straipsnyje teigiama: *Mokyklos vadovas „3) atsako už <...> demokratinę mokyklos valdymą. Užtikrina bendradarbiavimu pagrįstus santykius, Mokytojo etikos normų laikymąsi, <...> sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto, priedartos apraiškoms bei žalingsiems įpročiams aplinką“.*

Čia verta prisiminti Švietimo įstatymo 49 straipsnį, kurio dvasia, atrodo, puikiai dera su minėtu 61 str. turiniu, ir kuris numato *mokytojo teisę „4) dirbti savitarpio pagalba grįstoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, turėti higienos reikalavimus atitinkančią ir tinkamai aprūpintą darbo vietą“.* – Ar reikia geresnės teisinės pagalbos? – Nemanau. Tačiau, mielas Kolega Mokytojau, ar verta sėdėti namuose ir laukti direktoriaus skambučio, kad telefono ragelyje išgirstume: „jau galite atvykti į pamokas, nes mokiniai pažadėjo iš tamstos nesityčioti, nepravardžiuoti, iš pamokų nebėgti...“

Klausiate, kodėl nevykdomos Įstatymo nuostatos? Ogi dėl tos pačios priežasties, dėl kurios Tamsta tik deklaruoji 3 straipsnyje nurodytus „Švietimo tikslus“. Pats pirmasis jų skelbia: „1) išugdyti kiekvienam jaunuoliui vertybines orientacijas, *leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu, patriotiškai nusiteikusiu žmogumi...“* Kaip žinia, tai – vėl auklėjimo, kuris dažnoje mokykloje tapo svetimkūniu, sfera... Taigi, turime tai, ką šiuo metu turime. Ir laukiame lengviausio sprendimo – kad pamokoje tvarką įvestų direktorius... Kitais žodžiais, sveikintume naują Ministro „žygdarbį“, o jis – neįmanomas tol, kol

Mokytojas nepradės sistemingai vykdyti minėtų švietimo tikslų...

Manau, papildomi komentarai nereikalingi... Beje, tas pat pasakytina ir apie kitą kai kurių kolegų pageidavimą:

„Jei būtų įstatymai, kad tėvai irgi atsako už mokinių elgesį mokykloje; jei būtų mokinio pašalinimo iš mokyklos mechanizmas, jam neturint 16-kos...“

Bliekia priminti, kad Švietimo įstatymo 47 straipsnis numato: „2. Tėvai (globėjai, rūpintojai) *privalo <...> užtikrinti punktualų ir reguliarių mokyklos lankymą; 5) kontroliuoti ir koreguoti vaiko elgesį; 6) užtikrinti vaiko <...> mokymąsi pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programą“.*

Ir vėl tenka klausti: ar reikia aiškesnių nuorodų, kurios, primenu, yra ne įsakymo, o Įstatymo lygmens? Ar reikia priminti, kad mokinio pašalinimui iš mokyklos mechanizmas neveikia ne vien dėl vaiko amžiaus (16-ka ar 19-ka metų), o dėl „visagaliao krepšelio“, kuriam šį statusą suteikė ne Briuselis, o mes patys?

□ □ □

Kodėl taip atsitiko, kad atsidūrėme savo pačių nelaisvėje? Kodėl susikūrėme pakankamai neblogą teisinę bazę (suprantama, jos tobulinimui galimybių dar esama), kurios įgyvendinimas geriausiu atveju kelia šypseną? Kodėl kompromituojamas senovės laikus menantis principas: „*Justitia est fundamentum regnorum*“?

– Tikiu, atsakymų versijų nestokoja kiekvienas Skaitytojas. Tačiau ypač norėčiau akcentuoti „egoizmo kuprą“, kuri slepia dažno tautiečio nugarą: „aš turiu teisę...“, „man oficialiai priklauso...“, „kodėl jam galima, o man ne?...“; ir pan.

□ □ □

Taip dažnai kartojau „Mano teisė“, Negalvodamas, ką reiškia „Pareiga“, Kad staiga mane taip žiauriai teisė, Jog dabar mąstau atbuline eiga...

Ir tikrai randu tokių dalykų –
Įsimintinų kvailumo pavyzdžių.
Jie mane padarė pikta, nykų...
Ir todėl apgailestauju, ir liūdžiu...

□ □ □

Ką ir bekalbėti, mus užvaldė „teisių manija“⁸, kuri seniai užmarštin nugrūdo *atsakomybę, atjautą, aukojimąsi, pareigą*... Kaip išeiti iš šio įsiurbiančio sūkurio, nes priešingu atveju artėsime prie situacijos, kai švietimo reformos vadybiniai klausimai bus išmintingai sureguliuoti, proto ribose bus padidinti mokytojų atlyginimai, bet į klasę pas mokinius eiti nenorėsime... Taigi, kokia išeitis?

– Įsivaizduokime, priartėjome prie „T“ formos sankryžos. Galime sukti į kairę... Čia skaitome perspėjantį užrašą: „*Be ginkluoto policininko į klasę eiti rizikinga!*“. Kadangi tokio palydovo neturime, grįžtame atgal ir sukame į dešinę. Čia pirmiausia skaitome užrašą, verčiantį susimąstyti kiekvieną mokyklos bendruomenės narį: „*Ar suvoki tikslą, dėl kurio praveri mokyklos/klasės duris?*“ Susimąstome... Bandome prisiminti savo profesinio *credo* nuostatas: „Spręsdamas matematikos uždavinius, mokysiu spręsti gyvenimo problemas“; „Mokiniai į mokyklą eina bendrauti ir bendradarbiauti,- mokysiu juos šio, humanizmą liudijančio meno“; „Nesieksiu vaikus išauklėti visam gyvenimui,- puoselėsiu poreikį saviauklai, truncančiai visą jo gyvenimą“; „Mėgstamiausią vaikams dalyką „*Pažink save*“ integruosiu į kiekvieną mano pamoką“; „Nuoširdžiai visus mylėsiu ir gerbsiu, tuo įgydamas teisę išmintingai reikalauti“...

... Dėliojant mintyse šias bei kitas profesines nuostatas⁹ vaizduotėje ryškėja smalsios mokinių akys, pagarbūs žvilgsniai, maloni šypsena jų veiduose... Visa tai liudija jų Dėkingumą man, mokytojui, už suteiktą Gyvenimo pamoką,- pamoką, kurios kol kas nesugeba praveisti jų tėvai, stokojantys laiko ar atitinkamos kompetencijos... Ką gi, manau, galiu į klasę užėti. (Ir be policininko rankose esančio dujų balionėlio...)

□ □ □

Kai Vaiką-Žmogų mylėsime labiau negu pinigus, o asmeninius interesus laikysime žemesnėje lentynėleje negu visuomeninius, kai žmogiškųjų santykių puoselėjimas pamokoje bus svarbesnis už konkurencingumo diegimą ir žinių, informacinės visuomenės (ŽIV) ugdymą, tikrai nereikės mokykloje kreiptis pagalbos į policininkus. Nereikės šturmuoti pilies, nes jos vartai atviri...

O jeigu grįžtume prie Kolegos klausimokaltinimo, kad valdžia neįsivaizduoja, kaip sudrausminti mokinius, tai būdamas valdininkų vietoje pasiūlyčiau taip: mieli kolegos mokytojai, deformuotas mokinių elgesys yra jūsų tiesioginio darbo brokas, liudijantis, kad nevykdoma esminė misija, užfiksuota Švietimo įstatymo straipsniuose ir reformos dokumentų puslapiuose. Todėl pagaliau apsispręskite: arba skelbiate strateginių siekių bankrotą, arba pradodate juos įgyvendinti praktikoje. Linkiu Jums išmintingo apsisprendimo.

Nuoširdžiai

Albertas

Atgal

⁸ Gal praverstų diskusijos klasės valandėlių metu: „Jis dažnai kartojo: „Mano teisė!“, kol pagaliau jį teismas teisė“, „Mokinys pastoviai šaukė: „Mano laisvės!“, kol jos buvo apribotos prievarta nelaisvės...“?

⁹ „Mokiniai pamokoje pavargsta ne nuo darbo, bet nuo nuobodulio“, „Ne vadovėlio tiesas nešiu vaikams, bet su jais eisiu prie dalyko turinio“, „Kiekvienas rašysime „*Dėkingumo dienoraštį*““ (kuriame fiksuosime Meilės ir Pagarbos jausmus Žmogui, Artimui, Bičiuliui...) ir kt.

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Tęsiame publikacijų ciklą „Praktikum-
mas“, kuriame talpinamos auklėjamo-
sios temos iš Klasės auklėtojo knygos
„Grožio ir Gėrio link“.

3.1.4. Pagarba savo tautai ir jos žmonėms

Lolita Navickienė

*Jei nesuvokčiau ryšio su savo tauta, būčiau kaip
paukštis be giesmės, o jei netekčiau jos žmonių pasi-
tikėjimo, prarasčiau norą išmokti skraidyti.*

Integracija:

**L.Navickienės apsakymas „Taip buvo“ + S.Karalienės dailės reprodukcijos „Dviese“
(du spalviniai variantai)**

Ivadinė informacija

Istorinės aplinkybės, valstybės ekonominio vystymosi sėkmė, gamtiniai ypatumai, protėvių suformuotos tradicijos, nacionaliniai būdo bruožai lemia šalies savitumą ir gali-
mybę kiekvienai tautai didžiuotis kukliais ar garsiais pasiekimais. Atsivėrusi „geležinė
uždanga“ leidžia mūsų tautiečiams daugiau keliauti ir pamatyti anksčiau slėptas tautų
kultūras. Todėl žinome, kad temperamentingieji ir pamaldūs italai gali didžiuotis mies-
tais-muziejais po atviru dangumi bei neįkainojamomis meno vertybėmis, elegantiški ir
kupini polėkio prancūzai diktuoja madas, turi Eifelio bokštą ir Luvrą, tikslūs ir tvarkingi
vokiečiai pedantiškai tvarko savo miestus ir kaimus, rengia išpūdingas derliaus šventes ir
gamina puikias dešreles, olandai visam pasauliui augina gėles ir daro šimtametes tradici-
jas turinčius sūrius, neutralūs šveicarai saugo savo krištolinius kalnų ežerus, upes, o taip

pat ir ... daugelio pasaulio šalių pinigus (juk bankininkystė – vienas iš šios šalies veidų). Už ką mes turėtume mylėti Lietuvą, kuo galėtumėme pagrįstai ja didžiuotis, už ką jausti dėkingumą bei pagarbą savo protėviams?

Ugdomosios veiklos nuostata

Perskaitykite Jūsų bendraamžių mintis apie meilę, pagarbą savo šaliai ir jos žmonėms. Kuri nuomonė pasirodys Jums teisingiausia? Pabaigoje pateikite savo poziciją, pratęsdami sakinį: „Lietuvius reikėtų gerbti ir mylėti už tai, kad ...“

- *Kiek sukurta graudžiai juokingų posakių apie neigiamas mūsų tautiečių savybes, pvz., „Lietuviui liūdna, kai kaimynui sekasi“, „Jei lietuvių kaimynas turi labai daug pinigų, tai lietuvis eina lyginti svieto“, „Tikras lietuvis – tai visada liūdnas, nelaimingas, pavydus, pavargęs ir nusivylęs verslininkas“. Gal šiose mintyse ir yra tiesos, tačiau vis tik lietuviai, pirmiausia, yra darbštūs, mylintys gamtą ir tikintys žmonės. Tokius, manau, verta gerbti. Gintas, 18 metų.*
- *Tikras lietuvis yra jaunas, gražus, nedaug dirbantis ir daug uždirbantis, važinėja paskutinio modelio mašina ir profilaktiškai padejuoja, kad kitiems būtų lengviau jo sėkmę iškęsti. Tačiau mūsų šalis stebina Europą savo prekybos centrais ir ekonomikos šuoliais. Manau, kad pagarbos ir dėkingumo nusipelno tie, kurių pelnai dirba ne tik savininkų, bet ir visų žmonių labui. Mangirdas, 17 metų.*
- *Kodėl visi sako, jog lietuvių tauta pavydi, depresuota, garbinanti dolerį, eurą ir užsienį? Manau, kad tai vėl gi viena iš mūsų tautiečių savybių, visų pirma, matyti neigiamus dalykus. Juk daug daugiau yra sąžiningų, darbščių, nuoširdžių, taurios sielos žmonių, kurie savo rankomis kūrė ir kuria mūsų miestus, pelno mokslo laimėjimus. Aš gerbiu tuos, kurie parodo pasauliui, kad lietuviai miega ne ant šieno, gyvena ne žieminėse pirkutėse ir moka naudotis internetu. Justė, 18 metų.*
- *Mane nervina, kai patys mūsų šaliai link save menkinti ir nuvertinti. Ar išgirsi kokį anglą, amerikoną, prancūzą, italą, vokiečių, lenką, čeką apie save blogai kalbant? Niekada! Nors tose šalyse taip pat yra nemažai problemų, bet jos tiesiog nedejuojant ir nesiskundžiant sprendžiamos. Kodėl niekas nekalba, kad lietuviai yra dvasingi? Teko su tėvais keliauti, bet niekur kitur nemačiau suvenyrų parduotuvėse tiek daug keramikinių, medinių, stiklinių, varinių, iš šiaudelių nupintų ar pasiūtų angelų, kaip tik pas mus. Juk tai irgi kažką reiškia. Todėl aš gerbiu menininkus. Jie mūsų tikrieji ambasadoriai. Adelė, 17 metų.*
- *Kažkur internete skaičiau, kad tikras lietuvis laukia, kol jam ką nors duos (valdžia, teleloto ar dar kas nors), jis tiki pasaulio pabaiga, geru prezidentu, laikraščiais bei televizoriais ir mano, jog žemdirbio darbas yra šventas, todėl jam pinigų reikia aukoti, kaip bažnyčiai. Aš gerbiu tuos lietuvius, kurie nelaukia, bet veikia patys ir kurių asmeninė nuomonė turi stuburą. Mantas, 18 metų.*
- *Aš gerbiu tuos lietuvius, kurie drąsiai ir ryžtingai sprendžia problemas, paisydami ne tik savo, bet ir kitų gerovės. Manau, kad tokią lietuvių nuomonę apie save turi formuoti žiniasklaida ir valdžia. Ir nereikia nuolat kulti į galvas tik kriminalines kronikas. Visas internetas mirga nuo anekdotų apie lietuvišką problemų sprendimo būdą, pvz. „Vienas lietuvis visas*

problemas sprendžia susimažindamas kraujo slėgį galvoje (t.y. kilpa ant kaklo), o daug lietuvių savo problemas sprendžia laužais, badavimu, blokavimu ir susideginimais“. Ar tokie mes kam nors būsim įdomūs? Zigmąs, 18 metų.

- Kai per Žolinės šventę su šeima pabuvau Šiluvos atlaiduose ir pamačiau ne tik įprastas pagyvenusias moterėles, bet ir labai daug vaikų, jaunų maldininkų, atvykusių autobusais iš visos Lietuvos, pagalvojau, kad mūsų šalis gali didžiuotis tikinčiais ir dvasiniam tobulėjimui atvira žmonėmis. Labai jaudino tylios maldos ir gausybė pakylėtų ir šviesių veidų. Tad tuo nesavanaudišku ir širdyse švytinčiu gėriu Lietuva ir gali didžiuotis. Meida, 17 metų.
- Pasak mano tėvo, lietuvių gyvenimas yra per daug ramus. Kai nėra jokių cunamių ar potvynių, tai visi tik politika užsiiminėja ir kaltų ieško: jei lietuvis gyvena blogai, vadinasi bloga valdžia, tačiau blogą valdžią išrenka kiti, nes nuo tikro lietuvių visiškai nepriklauso, ką išrinks į valdžią, todėl jis ir neina balsuoti. Juk kam balsuoti už tuos, kurie tik pinigus plėšia. Todėl manau, kad lietuviai dabar yra kažkokie pasimetę. Gerbčiau tuos politikus, kurių šeimose yra santarvė, o namuose – tvarka. Pirma reikia pradėti nuo savo kiemo. Karolis, 17 metų.
- Kaip galime žinoti, už ką save ir kitus gerbti, jei 50 metų mūsų savigarba buvo slopinama ir vadinama nacionalizmu. Todėl klausimas „Koks lietuvis nusipelno pagarbos ir meilės?“ – tai valstybinio masto darbas, kuriam atlikti reikėtų minimum 10 metų. Jei kasdien būtų per visas radijas, televizijas ir internetą kalbama ir rodoma, kad lietuvis yra dvasingas, darbštus, kūrybingas ir mylintis gamtą, tai po kiek laiko šios esamos savybės taptų visiems vertybe. O dabar jos tarsi neįdomios. Gintaras, 18 metų.
- Man tos kalbos, kas yra tikras lietuvis, kokį lietuvių aš gerbčiau, už ką kokiam tautiečiui aš turėčiau būti dėkingas – mažų mažiausiai atrodo juokingos. Lietuvis – tai mažos, gražios valstybės nesusipratęs žmogelis, gyvenantis tarp tyrų ežerų, puikios gamtos, turintis nuostabų pajūrį, daug švaraus geriamo vandens, igimtą darbštumą ir nekratomas kokių gamtos kataklizmų ar religinių karų. Tik tą vertę geriausiai supranta kitos tautos. Ar atsitiktinai Vilnius buvo vadinamas mažąją Jeruzale? Koks gruzinas ant pirštų galų iš džiaugsmo lakstyty! Todėl man pagarbos verti lietuviai yra tie, kurie turi perėmę iš savo protėvių neniurzgancią karžygių dvasią. Vytenis, 18 metų.

Dorinis disputas

1. Kuri bendraamžių nuomonė Jums atrodo teisingiausia? Kodėl?
2. Pateikite savo asmeninę nuomonę, liudijančią, už ką turėtumėme būti savo protėviams dėkingi? Kokie tautiečiai nusipelno pagarbos ir meilės? Kodėl?

Ugdomosios veiklos nuostatos tęsinys

Pažvelkite į šią dailės reprodukciją (paveikslo „**Dviese**“ 1 varianto demonstravimas). Joje matote du ant suolo sėdinčius pagyvenusius žmones. Dominuojanti pilka spalva, mūsų herojų veidai ir apranga leidžia manyti, jog ši akimirka buvo užfiksuota apie 20 metų prieš 60-70-uosius metus. Pasiklausykite trumpos novelės „**Taip buvo**“ ir išgirskite atpasakotą šių žmonių kasdienybę.

Taip buvo

Į kiemą įrūko visų keturių ratų varomas naujas „Subaru“. Smagiai trinktelėjo automobilio durelės ir priemenėj pasigirdo:

– Močiut!? Seneli!? Čia aš!

Ant stalo sučežėjo iškraunami celofaniniai maišeliai, neseniai keptos kiaušininės kvapą ėmė sklaidyti prabangių kvėpalų dvelksmas ir po akimirkos aukštakulniai nukaukšėjo į kambarį. Virstelėjo lauko durys, tarpduryj pasirodė senolis su žabų glėbeliu.

– Mūsų Rugilė atvažiavo! – pakiliai sušuko senas vyras, o iš galinio kambario galvą kyštelėjo šilta skara apsigobusi moteris.

– O aš jau tavęs, vaikeli, nuo pat ryto laukiu! – pasakė ji, kai jaunos rankos švelniai apsviėjo aplink kaklą.

– Močiut, seneli, aš labai skubėjau, tik tie mašinų kamščiai! Kol privažiuoji link Jūsų vedantį greitkelį – žiū, valanda ir praėjo... Seneli, aš Tau nupirkau visko, ko prašei, ir dar jums abiem kai ko skanaus...

– Ačiū, vaikeli! Tai dabar laikai atėjo! Visko parduotuvėse yra, tik pinigų turėk! O anksčiau... Et...

– Anksčiau, seneli, pinigai buvo ramiau uždirbami. O dabar vis bėgi, bėgi ir tam bėgimui galo nematyti, – atsiduso anūkė.

– Nesakyk, vaikeli, kad ramiau, oi nesakyk.... Būdavo keli, guli, dirbti ir nežinai, ar rytojaus sulauksi. Veži sieną ir galvoji, ar jo prireiks. Mes juk visą amželį prie miško gyvenam, tai būdavo ryte stribai ateina tikrinti, ar nėra čia kokio bandito, taip jų vadinamo partizano, prisiglaudusio, o vakare partizanai kokios pagalbos patikėtinį siunčia ir žiūri, ar mes su raudonais nesusidėję... Atiduodi tokiems lankytojams tą vienintelį sūrį, o po to trys poros akių į tave alkanai žiūri. Tuomet pragyvenai dieną – ir gerai. Dar dabar, kai beldžiasi į duris – kūnas pagaugais nueina...

– Na, ko tu čia, tėvai, apie praeitį dūsauji! Jau šimtąjį kartą tai Rugilė yra girdėjusi! Aš tau, vaikeli, geriau kokį blynuką iškepsiu...

– Ačiū, močiute, gal geriau vyšnių arbatos. Pas tave ji tokia skani, o lauke taip drėgna...

– Aš, Rugilė, pagalvojau, kad galėtum tu savo tėvo smuiką namo parsivežti. Pas mus jis tik palėpėj guli, o tavo namuose gal garbingesnę vietą ras. Juk senienas vertini, o šis dar visai gerai atrodo.

– Tėvai, na tu su tom savo senienom...

– Seneli, o koks ten smuikas? Apie jį nieko nepasakojai!

– Tai čia vis dėl Simono, tavo tėvo, mes stengėmės, – atsiduso senolis.

– Kas stengėsi, o kas burbėjo! Aš mačiau, kad Simukas nuo mažumės labai muziką mėgo: vis dainuodavo, tai dūdelę išsidrožęs grodavo. Kartą, dar mažas būdamas išvydo per gegužinę Vėsų Petrą smuiku čirpinant, tai ir prasidėjo: „Mama, nupirkit man smuiką!“ Štai tada aš, nepaklausius tavęs, Joneli, ir pardaviau veršį, kad vaikas grotų. Na, ir nesuklydau, iki šiol su muzika draugauja, ir tu, anūkėle, tokia balsinga, matyti, į jį nusidavei. O Jonas dar sako: „Mes stengėmės..“.

– Tu stengeisi smuiką pirkdama, o aš – duoną šeimai pelnydamas ir štai šitą žemę išsaugodamas. Tu su vaikais namie tvarkeisi, o aš kolūkyje atidirbęs nuo aušros iki vakaro, dar iš savo lopinėlio turėjau išspausti, kad žiemą būtų ką ant stalo padėti! Ar būtų buvęs šalia namų visų pamėgtas didžiulis toenkynys, jei nebūčiau melioratorių išprašęs. Vienam langines padariau, kitam ratus. Taip ir liko. Juk tokie laikai buvo. O mano sodintas sodas, miškelis, senosios liepos...

– Tėvai, ko tu čia karščiuojies ir viską skaičiuoji? Na buvo tie laikai, o dabar – kiti.

– Močiute, seneli, nesiginčykit. Myliu jus abu labai ir džiaugiuos kiekviena galimybe čia atvažiuoti. Geriau papasakokit, kaip laikotės? Kas naujo?

– Kas čia, vaikeli, bus naujo... Laikomės įsikibę viens kito ir jūsų šeimos. Taip ir slenka dienos, kaip du vandens lašai panašios, – atsiduso senoji.

- Svarbu, kad širdij ramu būtų, – patikino Rugilė ir pridūrė: - Juk turite šviesius ir šiltus namus, mes – ir ne už jūrų marių, dar vieną kitą gyvuliuką įstengiate prižiūrėti, tad belieka tik džiaugtis!

- Taip taip, vaikeli. – pritarė ir žilagalvis. - Juk gyvenime svarbiausia būti sveikiems, turėti gimtinę, namus, šeimą ir tikėjimą, kad Dievas nuo kelio akmenukus nurankioja. Kad tik Jam nepabostų lankstytis...

Ugdomosios veiklos nuostatos tęsinys

Tarkime, jog šis paveikslas yra dabartinio mūsų herojų dvasinio pasaulio atspindys (demonstruojamas paveikslo „**Dviese**“ 2 variantas). Kaip manote, ar sugebėję išverti sovietmečio sunkumus, senatvėje šie žmonės nepalūžo?

Dorinio disputo tęsinys

1. Teisingai pastebėjote, jog antrasis demonstruotas paveikslas yra patamsinta pirmojo kopija. Kokia galėtų būti tamsesnių spalvų prasmė? Ką ji galėtų reikšti? Gal tai, jog šiuo metu Lietuvoje seniems žmonėms tenka iškęsti valdžios abejingumą, nepagarbą, nedėkingumą, jų gyvenimiško patyrimo nevertinimą ir tai, jog daugeliui tėvų išsaugota žemė, kalba, papročiai, ginti ir puoselėti namai netapo vertybe? Ką manote apie tai?
2. Ką mes galėtume padaryti, kad Lietuvoje būtų gerbiami žmonės, praeitis, pati šalis, senelių puoselėti papročiai? Ar Jūs turite senelius ir savo kaimą? Kokios Jūsų tarpusavio bendravimo tradicijos? Ar gali būti senas jaunos dvasios žmogus? Ar pažįstate žmogų, į kurį senatvėje norėtumėte būti panašus? Kokios jo būdo savybės Jums labiausiai patrauklios? Kodėl?
3. Kodėl lietuviui įprasta daugelį reiškinį matyti tamsiomis spalvomis, nors, kaip matėme iš ką tik demonstruotų paveikslų, jie gali būti ir šviesūs?

Papildomai šią temą dar galima nagrinėti:

1. Laisvės gynėjų diena (01-13): Laisvė – būtina tautos vystymosi ir gerovės sąlyga, nes vergija ne tik pamina tautos vertybes, bet ir naikina jos ryžtą ir dvasią. Mūsų tautos laisvė išpirkta tauriausių Lietuvos žemės vaikų gyvybėmis. Todėl Lietuva šiandien, būdama laisva ir visateisė Europos bendrijos narė, turi jausti dėkingumą ir pagarbą tiems savo tautiečiams, kurie 1991 metų Sausio 13-ąją parodė tikrąją lietuvių tautos dvasią. Ta diena pareikalavo nemažai aukų: apie 700 žmonių buvo sužeisti, 14 žuvo. Tai – Loreta Asanavičiūtė, Virginijus Druskis, Darius Gerbutavičius, Rolandas Jankauskas, Rimantas Juknevičius, Alvydas Kanapinskas, Algimantas Petras Kavoliukas, Vidas Marcinkevičius, Titas Masiulis, Alvydas Matulka, Apolinaras Juozas Povilaitis, Ignas Šimulionis, Vytautas Vaitkus, Vytautas Koncevičius. Ką Jums reiškia Sausio 13-oji? Kokiomis savybėmis turėjo pasižymėti žmonės, palikę savo šeimas, artimuosius, mažus vaikus ir ėję gyvu mūru stoti prie Lietuvos parlamento, televizijos bokšto? Ar ryžtumėtės dėl savo šalies laisvės rizikuoti gyvybe?
2. Pilietinio pasipriešinimo diena (05-14): 1972 metų gegužės 14 dieną devyniolikmetis jaunuolis Romas Kalanta, protestuodamas prieš tarybinę-socialistinę santvarką, Kauno muzikinio teatro sodelyje apsipylęs benzinu ir sušukęs „Laisvę Lietuvai!“, susidegino. Įvykis išgąsdino tuometinės Lietuvos komunistų partijos ir KGB (Valstybės saugumo komiteto) pareigūnus. Bijodami žmonių maišto, Romą Kalantą jie slapta palaidojo. Tai sukėlė masines eitynes, demonstracijas,

kurių metu buvo skanduojami politiniai šūkiai. Neramumai buvo nuslopinti tik gegužės 19-ąją. Daugiau kaip 400 žmonių buvo suimta, tardoma, sodinama į kalėjimus, tačiau Romo Kalantos vardas išliko pilietinio pasipriešinimo simboliu. Suprantama, ne vieninteliu. Buvo ir tokių, kurių vardai mums nežinomi, tačiau jų dėka trumpam Gedimino bokšte suplevėsuodavo trispalvė, nors patys drąsuoliai tuoj pat būdavo suimti ir tardomi. Visa tai tarsi po akmenį suritino mūsų nepriklausomybės pamatą, ant kurio 1988 metais pakilusi išsivadavimo jėga 1990 kovo 11 dieną užtvirtino suverenios valstybės postamentą. Buvę įvykiai turi savo didvyrių vardus, tačiau šiandiena taip pat reikalauja nemažiau pastangų, atkaklumo, dvasios stiprybės. Kokie žmonės, Jūsų manymu, šiandien yra verti savo tautiečių pagarbos ir pasididžiavimo? Kodėl?

3. Karaliaus Mindaugo vardo diena (10-14): Mindaugas – pirmasis Lietuvos valdovas ir karalius. Jo vardas puikiai tinka garsiam žmogui: min (minėti) + daug (daugelio minimas). Mindaugas pirmasis suvienijo skirtingų kunigaikščių valdomas Lietuvos žemes ir 1253 metų liepos 6-ąją karūnavo save Lietuvos karaliumi. Jei tai nebūtų įvykę, Lietuvą būtų užgrobęs vokiečių ordinas. Kodėl lietuviai retai prisimena, kad jų gyslomis teka atkaklumo, ištvėrmės, ryžto ir stiprybės dvasios turintis kraujas? Iš kur galima šiandien pasisemti protėvių turėtos galybės? Ką mes patys šiandien galime padaryti, kad vėliau vaikai mus minėtų su pasididžiavimu, pagarba, dėkingumu ir meile?

Atgal

„Tik Grožis ir Gėris gali išgelbėti pasaulį“

Ramutė Matijošaitienė,
Veliunos Antano ir Jono Juškų vidurinės mokyklos
socialinė pedagogė

Mokykloje nuolat vykdomė įvairią veiklą, susijusią su mokinių, jų tėvėlių švietimu. Tam, kad renginys pavyktų ir būtų įdomus, reikia metodinės medžiagos. Labai pasisekė, kad rudenį Visuomeninė organizacija (VO) „Gelbėkit vaikus“ Trakų pašonėje organizavo mokymus socialiniams pedagogams ir visiems dirbantiems su mokyklos bendruomene. Mokymai „Pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymas“ paliko neišdildomą įspūdį ir paskatą tęsti savo pradėtus darbus, bei atvėrė galimybę pasinaudoti prelegentų patirtimi. Turėjome puikią progą pabendrauti su patyrusiais pedagogais ir mokytojais humanistais, mokančiais pasikliauti pozityviu asmenybės ir aplinkos vertinimu, turinčiais tvirtas vertybes, gyvenimo bei ugdymo nuostatas. Seminaro metu gavome ne tik puikią bendravimo dovaną, bet ir metodinę medžiagą apie ugdymą Grožiu ir Gėriu.

2008 m. gruodžio pradžioje mokykloje vyko rajoninė konferencija „Sveikas ir draugiškas jaunimas“, kurioje dalijomės prevencinio darbo su mokiniais patirtimi. Vyko užsiėmimai su ugdytiniais. Čia mums labai padėjo patyrimas iš minėtų mokymų. Mokiniai diskutavo ir analizavo pasitelkdami medžiagos fragmentus iš Klasės auklėtojo knygos „Per Grožį link Gėrio...“ (autoriai L.Navickienė, S.Karalienė, A.Navickas, A.Piličiauskas). Žemiau pateikiu akimirkas iš šio renginio.

Merginos ruošiasi diskusijai „Kokiomis asmeninėmis savybėmis pasižymi jaunuoliai?“

Apibendrinimo ir diskusijos momentas

„Aš esu!“. Mokiniai pristato jaunimo vertybines nuostatas: pasakoja apie „klasę“, kurią sudaro „spalvotos asmenybės“

Požiūrį į šeimos ir tėvų vaidmenį vaiko auklėjime „Tėvų dienoje“ (gruodžio 16 d.) pristatė mokyklos socialinė pedagogė Ramutė Matijošaitienė, pasinaudodama metodine mokymų apie pozityvią tėvystę medžiaga

Metodinė Klasės auklėtojo knygos „Grožio ir Gėrio link“ medžiaga dar ne kartą tarneus ruošiant užsiėmimus tėvams, mokiniams ir kolegoms. Labai pravartu prisiminti, kad griežtos įsakmės ir didaktinės paskaitos – jau praeitis. Būtina diegti pozityvų požiūrį į gyvenimą, ugdymą, žmogų. Visur būtina ieškoti Gėrio, o radus jį - „auginti“, kad kuo mažiau vietos liktų sielos dykumai plisti. Dėkojame VO „Gelbėkit vaikus“ už gerosios patirties sklaidą ir senos tiesos, kad Grožis ir Gėris gali išgelbėti pasaulį, priminimą.

Atgal

„Augink atsakingai“ – kaip užauginti naują kuriančią kartą?

Rasa Dičpetrienė,
VO „Gelbėkit Vaikus“ Generalinė sekretorė

Kas antroje Lietuvos šeimoje vaikai auklėjami fizinėmis bausmėmis ir draudimais. TNS-Gallup 2008 m. tyrimo duomenimis, smurtą šeimose patiria 48 proc. vaikų. Fizinės bausmės dažniausiai turi neigiamas pasekmes vaiko sveikatai, skatina vaiko antisocialinį elgesį, smurto toleravimą ir taikymą ateityje. Visuotinė problema tampa „betėvių“ vaikų karta, tėvams gyviems esant.

2008 m. gegužę VO „Gelbėkit vaikus“ kartu su partneriu „Omnitel“ paskelbė 3 metų socialinę iniciatyvą „Augink atsakingai“, kuria teigia: bendraudami su vaikais be smurto, užauginsime kūrybingas ir iniciatyvias asmenybes ir tapsime laimingesne bei pažangesne visuomene. Socialinės iniciatyvos tikslas - iki 2010 m. per pus sumažinti smurto prieš vaikus taikymą ir toleravimą šeimose. Iniciatyva „Augink atsakingai“ turi 2 pagrindines veiksmų kryptis: skatinti visuomenės sąmoningumą bei pritarimą iniciatyvai ir suteikti profesionalią pagalbą bei žinias tėvams, socialiniams pedagogams, mokytojams – šviesti visuomenę.

2008 m. buvo atlikta vaikų sociologinė apklausa apie santykius šeimoje, masinės informacijos priemonių, lauko reklamos pagalba pristatyta plati iniciatyvos informacinė-reklaminė kampanija, sukurta interneto svetainė www.augink.lt, kurioje tėvai rado ugdymo patarimų, konsultavosi su psichologais. Išleisti ir išdalinti visoms Lietuvos mokykloms ir darželiams-lopšeliams iniciatyvos informaciniai plakatai ir lankstinukai, praversti 12 „Pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymo“ seminarų 400-ams socialinių pedagogų ir darbuotojų visoje šalyje.

Socialinės iniciatyvos „Augink atsakingai“ veiklos pasėkoje net 600 tūkst. Lietuvos gyventojų išsakė palaikymą iniciatyvai internetu; prie iniciatyvos prisijungė daugiau nei 40 informacinių partnerių ir 20 garsių Lietuvos asmenybių; „Augink atsakingai“ video reklama buvo labiausiai patikusi ir antra iš labiausiai pastebėtų (2008 10; Reklamos tyrimai); TV klipas pasiekė 74 proc. auditorijos, t.y. ~2.5 mln. gyventojų; kartu su internetu, spaudos, lauko reklamos partneriais „Augink atsakingai“ idėja pasiekė ~ 90 proc. Lietuvos gyventojų.

2009 metais iniciatyva „Augink atsakingai“ turi tikslą - išvystyti nacionalinį žmonių ir priemonių tinklą, kuris teiktų edukacinį ir konsultacinį turinį tėvams, pedagogams, socialiniams darbuotojams bei pasiekti, kad bent 50 proc. Lietuvos gyventojų, pritarę iniciatyvos „Augink atsakingai“ idėjai. Daug dėmesio šiais metais iniciatyva skirs tėvų švietimui. Mokymų tėvams tikslas - sukurti ir įgyvendinti Lietuvoje pozityvios tėvystės mokymo programą „Augink atsakingai: saugus ir sveikas vaikas“, suteikiant tėvams žinių ir įgūdžių, įgalinančių juos sukurti saugų prisirišimą ir efektyviai auginti saugius ir sveikus

vaikus. Mokymų tėvams kūrėjas ir vykdytojas – socialinės iniciatyvos partneris – „Paramos vaikams centras“ (www.pvc.lt).

Taip pat iniciatyva teiks profesinę pagalbą mokytojams, klasės auklėtojams – bus rengiami specialūs seminarai, ugdant specialistų gebėjimus puoselėti mokinių dvasingumą, dorines vertybes ir jausmus. Kiekvienoje apskrityje (arba bent Rytų, Šiaurės ir Vakarų regionuose) bus parengtas vienas atraminis centras pozityvaus auklėjimo metodikai skleisti. Programos specialistams rengti autoriai ir vykdytojai – prof. Albertas Piličiauskas, doc. Lolita Jolanta Navickienė.

Tikime, kad jaunąją kartą ypatingai svarbu užauginti teisingais žmonėmis, įskiepyti kūrybiškumą ir pasitikėjimą savo jėgomis. Auklėjimas paklusnumą ir baimę skatinančiais metodais nesudaro sąlygų vaikams tobulėti, tapti lyderiais, ugdyti atsakomybę. Reikalinga socialinė inovacija, kuri padėtų užauginti naująją kartą, turinčią į ateitį nukreiptos produktyvios kūrybinės energijos.

Valstybei taip pat reikalinga pagalba...

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos nuostatų įgyvendinimo priežiūros institucija - Vaiko teisių komitetas - pabrėžė, kad vadovaujantis žmogaus teisėmis būtina panaikinti visas, kad ir kokias lengvas fizines bausmes. 47 Europos Tarybos valstybės narės (jų tarpe ir Lietuva) turi kuo greičiau prisiimti išsipareigojimus, reformuoti savo įstatymus bei imtis edukacinių priemonių, siekiant uždrausti visų fizinių bausmių, įskaitant bausmes šeimoje, taikymą. Lietuva dar neturi priėmusi Nemušimo įstatymo.

Taigi, būtina teisinė reforma - užtikrinti, kad įstatymuose ir bendroje teisėje nebūtų jokių gynybos argumentų, kurie pateisintų tėvų ar kitų asmenų naudojamas fizines bausmes prieš vaikus. Taip pat reikalinga Prevencijos ir apsaugos priemonių reforma - tarnybos, kurios efektyviai saugo ir padeda nukentėjusiems vaikams.

Atgal

PARADOKSAI: LAINERIS NEPAKYLA, O TUŠČIA STATINĖ SKRAIDO...

Lėktuvų konstruktorius, natūralu, pataria lakūnui-bandytojui, kaip valdyti naują lėktuvo modelį, kaip elgtis galimose kritinėse situacijose. Kitais žodžiais, jis moko bandytoją skraidyti. Tiesa, niekam ne paslaptis, kad pats kūrėjas skraidyti nemoka... Bent jau šiuo, naujo tipo modeliu... Tačiau bandytojas „gaudo kiekvieną konstruktoriaus žodį, dedasi jį į galvą...“

Pirmasis paradoksas: jeigu pats ko nors nemoki, mokyki kitus.

Lėktuvų bandytojas-lakūnas, po bandomojo skrydžio laimingai pasiekęs nusileidimo taką, natūralu, pataria čia jau nekantriai laukiančiam konstruktoriui (ir jo vadovaujamam biurui), kaip reikėtų tobulinti atskirus lėktuvo mechanizmus, mazgus ir jų jungtis... Kitais žodžiais, moko konstruktorių kaip tobulinti naują modelį... Ir nors pats asas lėktuvų konstruoti nemoka, tačiau konstruktorius „gaudo kiekvieną bandytojo žodį, dedasi jį į galvą...“ Tai antrasis paradoksas, kuris patvirtina pirmojo pagrįstumą: jeigu pats ko nors nemoki, eik mokyti kitus.

Tačiau minėtos dvi situacijos (kai „nemokša moko neišmanėlių“...) dažniausiai duoda puikius praktinius rezultatus: laineriai sėkmingai skrodžia oro erdvę, pasiekiami nauji greičio rekordai, keleiviai džiaugiasi akivaizdžiai išaugusiu paslaugų komfortu... Iš čia seka trečiasis paradoksas: geranoriškai nusiteikusių ir altruistiškai veikiančių „nemokšų“ tandemas glaudžiai sąveikaudamas pasiekia puikių laimėjimų...

Iš padebesių nusileiskime ant žemės...

Pedagogikos mokslininkas, sėdėdamas patogioje kėdėje, sukūrė naują vaikų mokymo teoriją, kurią kitas teoretikas recenzijoje vertina kaip „išbaigtą modelį, optimaliai atliepiančią Europos Sąjungos švietimo nuostatas ir šiuolaikinius Mokyklos poreikius, mokinių bei jų tėvų interesus“. Kitais žodžiais, kūrėjas savo energiją ir triūsą orientuoja mokytojui, t.y. „optimizuoja“ praktiką-asą, efektyvina pastarojo profesinę kompetenciją,- pataria, kaip reikia ugdyti šių dienų ugdytinius... Tiesa, pats mokslininkas, kaip ir dera „paradoksų pasaulyje“, vaikų mokyti bei auklėti nemoka... Ir tai neturėtų mūsų stebinti: įsisavindami aukščiau aprašytą „paradoksų teoriją“ jau įsitikinome, kad pirmasis jų („neišmanėlis moko asą...“) turi gyvenimišką pagrindą,- jis vėliau atneša akivaizdžios naudos...

Todėl ženkime toliau paradoksų takais. Mokytojas praktikas, pats nemokantis kurti naujų teorijų ir modelių, natūralu, pataria mokslininkui, nurodydamas silpnas jo idėjų vietas (dažniausiai – atotrūkį nuo realybės). Kitais žodžiais, mokytojas atkreipia teoretiko dėmesį į tai, kad jis ir jo mokiniai tokių rekomendacijų „nepagauna“, nes praktiškai negali jų pritaikyti. Glaustai tariant, „teorija neveža“.

Įtariu, jau pradėjote kartoti aukščiau girdėtus sakinius: „teoretikas gaudo kiekvieną aso žodį, dedasi jį į galvą...“ – Va, ir ne! Šį kartą kūrėjas kreipiasi į savo „antrininką“ – kolegą mokslininką, kuris parašo dar vieną teigiamą recenziją... („Toks tokį pažino ir ant alaus pavadino“...) Ši recenzija galutinai nuramina teorijos autoriaus sąžinę: kūrinys nešamas į

biblioteką, dedamas parašas honoraro gavimo lape... Mokslas praturtėjo nauju ryškiu įnašu...

Jeigu norite toliau intriguoti savo vaizduotę, tai galėtumėte išvysti štai tokį vaizdelį: stovi gražuolis naujutėlaitis mokslininko sumodeliuotas laineris, kuris, deja, pakilti negali... Ir tai – natūralu: mokytojas jame neranda „pagaunančių ir užvedančių novacijų“. – Na, o autorius? Juk jis, gerai išmanydamas vidinius lainerio mechanizmus, pats galėtų skraidinti keleivius – mokinius? – Galėtų, bet jis nesusikalba su mokiniais... Ir čia atsiskleidžia visiškai naujas paradoksas: nemokėdamas gimtosios kalbos gali sukurti lainerį, bet negali juo skraidinti keleivių...

Kas belieka Mokytojui, nemokančiam dirbti mokslinio darbo? – Jis priverstas ieškoti naujovių, kadangi jų laukia žingeidūs ir nepasotinami mokiniai. Todėl Mokytojas pats kuria, ieško, kaupia neįkainojamą pedagoginę patirtį... Kartais dalijasi ja su kolegomis... Šitaip bendromis pastangomis sukuriama... tuščia statinė, kuri (koks paradoksas!) papūtus mažiausiam vėjeliui, pakyla ir skrenda... Drauge su mokiniais... O laineris? – Jis nuleidęs iš gėdos akis, tūno aerodromo angaruose¹⁰...

□ □ □

Kodėl pedagogikoje neveikia paradoksas apie „nemokšų tandemą“? – Atsakymas lyg ir aiškus: mokslininkas nenori įsiklausyti į mokytojo praktiko pastebėjimus, pageidavimus, jo nuomonę. Šią neigiamą teoretiko nuostatą galima paaiškinti nebent tuo, kad Pedagogikos mokslo hierarchijos laipteliuose *jis pats save užkėlė ant aukštesnės socialinės pakopos*. Čia reikėtų pateikti nors keletą epitetų, apibūdinančių tokią asmenybę: apsišaukėlis (priskiriantis sau gebėjimus ir galimybes, kurių aplinkiniai nepripažįsta, nemato, nepriima...), egoistas ir savimyla (kuriam svetima atjauta, altruistinė pagalba mokytojui...), abejingas (mokinių ir jų tėvų interesams, Tautos kultūrai...) ir pan.

Tačiau tai tik trečdalis bėdos. Kur kas baisiau, kad šie „išskirtinės kastos atstovai“ universitetuose ir akademijose rengia mokytojus! Čia slypi didžioji Pedagogikos mokslo drama. Juk jeigu mokytojas praktikas dar gali ignoruoti jam siūlomus „blizgančius oro lainerius, kurie neįveikia Žemės traukos jėgos“ (ir juos keičia „sėkmingai skraidančiomis savadarbėmis statinėmis“), tai vargšas studentas priverstas mokytis įgūdžių aerodromo angaruose (kur, kaip minėjau, stovi disertaciniais tyrimais ir habilitacijomis aprobuoti... muliažai). Kad jie negali skraidyti, tampa akivaizdu pirmosios pedagoginės praktikos metu, kai būsimumam mokytojui naktimis pradeda sapnuotis košmarai... Jis, deja, dažniausiai ima kaltinti šių dienų išsigimėlius mokinius, kai tuo tarpu tikrieji kaltininkai yra visai kiti... Jie kol kas nepažeidžiami, nes nepasiekiami... Tai, galima sakyti, du trečdaliai mūsų bėdų...

□ □ □

Pedagogikos mokslininkai ir mokytojai šiuo metu juda tuo pačiu pakilimo taku, tik priešingomis kryptimis... Belieka viltis, kad naujasis „studento krepšelis“ įneš pageidaujamą korekciją. O dabar kol kas Mokyklai belieka pagrindinė atrama – Mokytojai Senjorai, gebantys konstruoti „skraidančias statines“ ir norintys altruistiškai dalintis gerą patirtimi su Artimu – savo Kolegomis. Na, ir, suprantama, jaunieji Mokytojai, turintys neįkainojamą Dievo dovaną – pašaukimą bendrauti su vaikais, kurio, laimei, šiandieniniai „konstruktoriai“ dar nesugeba neutralizuoti...

¹⁰ Sako, su kitomis transporto priemonėmis yra buvę ir skaudesnių atvejų: „Titaniką“ statė profesionalai, o Nojus – buvo mėgėjas...

Kas ką išdavė? Kas turėtų jausti moralinę atsakomybę už tą situaciją, kad baigęs studijas jaunimas masiškai atsisako dirbti mokykloje? – tai klausimai, į kuriuos, gerb. Skaitytojau, atsakyti palieku teisę Tau.

Albertas

Atgal